

BOGUSŁAW ANDRZEJ BACZYŃSKI (Tarnów)

STANISŁAW KAROL TEICHMANN –
PRÓBA IDENTYFIKACJI. SUPLEMENT DO ROZWAŻAŃ
JÓZEFA LEWANDOWSKIEGO W SPRAWIE BIOGRAFII
KRZYSZTOFA KAMILA BACZYŃSKIEGO

Abstract

**STANISŁAW KAROL TEICHMANN – AN ATTEMPT AT IDENTIFICATION. A SUPPLEMENT
TO JÓZEF LEWANDOWSKI'S REFLECTIONS ON THE BIOGRAPHY OF KRZYSZTOF KAMIL BACZYŃSKI**

On the grounds of archival and other research, the author puts forward a hypothesis that the father of Stanisław Augustyn Baczyński was not the tailor Zygmunt Baczyński, an 1863 insurrectionist, but Alojzy Stanisław Piotr Teichman vel Teichmann, born in Terebovlia, son of Alojzy and Seweryna Eckhard, administration officer of the general hospital in Lviv. In an attempt to prove his thesis, the author presents family connections and social relations between the Teichman and Baczyński families.

Keywords: Krzysztof Kamil Baczyński, Stanisław Augustyn Baczyński, Zygmunt Baczyński, Stanisław Karol Teichman, Jan Leszkowicz Baczyński, Teodor Leszkowicz Baczyński, Teofil Wincenty Teichman

Słowa kluczowe: Krzysztof Kamil Baczyński, Stanisław Augustyn Baczyński, Zygmunt Baczyński, Stanisław Karol Teichman, Jan Leszkowicz Baczyński, Teodor Leszkowicz Baczyński, Teofil Wincenty Teichman

Pracując nad artykułem, zwróciłem się do wybitnych znawców literatury, Konstantego A. Jeleńskiego, Czesława Miłosza i Andrzeja Vincenza z prośbą o weryfikację faktów i poglądów. Osoby, do których się zwróciłem, spełniły prośbę ponad oczekiwania. Okazało się że K. A. Jeleński i A. Vincenz byli kolegami szkolnymi Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, a pierwszy nawet przyjacielem. W rezultacie otrzymałem od wszystkich wymienionych wiele faktów i jeszcze więcej refleksji [...]. Korespondenci byli zgodni, że drastyczność poruszonych problemów nie powinna być przeszkodą w odkłamaniu historii i świadomości społecznej [...]. Uppsala, 1 września 1979 roku¹.

¹ J. Lewandowski, *Wokół biografii Krzysztofa Kamila Baczyńskiego. Szkło bolesne, obraz dni... Eseje nieprzedawnione*, Uppsala 1991, http://www.jozeflewandowski.se/texter/Wokol_biografii_Baczyńskiego.htm [dostęp: 7.02.2020].

Przywołany cytat stanowi uzasadnienie dla podjęcia badań, których wyniki przedstawiam w niniejszym artykule, zaś zamieszczona poniżej metryka chrztu poety to jeden z dwu bezspornych dokumentów dotyczących Stanisława Baczyńskiego, ojca Krzysztofa Kamila, choć metryka ślubu rodziców Baczyńskiego nie do końca jest wiarygodna.

„Działo się w Warszawie, w kancelarii parafii Zbawiciela, dnia siódmego września tysiąc dziewięćset dwudziestego drugiego roku o godzinie dwunastej w południe. Stawił się Stanisław Baczyński², lat trzydzieści dwa mający, literat, zamieszkały w Warszawie, w obecności: Adama Zieleńczyka³, urzędnika państwowego i Pauliny Kmita⁴, przy mężu, pełnoletnich, zamieszkałych w Warszawie i okazał nam dziecię płci męskiej oświadczając, że takowe urodziło się w Warszawie przy ulicy Bagatela pod numerem dziesiątym dnia dwudziestego drugiego stycznia roku zeszłego o godzinie szóstej rano, z jego prawej małżonki Stefanii z domu Zieleńczyk⁵, lat trzydzieści dwa mającej. Dziecięciu temu na chrzcie świętym dziś nadano imiona: Krzysztof Kamil⁶, a rodzicami jego chrzestnymi byli wyżej wymienieni. Akt ten, stawającym przeczytany, przez nas i przez nich podpisany został. – Stanisław Baczyński, Paulina Kmita, Adam Zieleńczyk i ks. Edward Golnik C.R.”⁷.

Nieustające zainteresowanie genealogią Krzysztofa Kamila Baczyńskiego⁸, mającą, jak dowodzą znawcy poezji, wpływ na jego twórczość, powoduje, że podjęto już wiele niezbyt skutecznych i nieprecyzyjnych prób odtworzenia historii przodków poety. O ile ze strony matki sprawa wydaje się wyjaśniona i nie budzi większych kontrowersji co do udokumentowanych faktów, to ustalenie linii pochodzenia ze strony ojca nie może dać badaczom poczucia satysfakcji⁹. Nigdy

² W. Budzyński, *Miłość i śmierć Krzysztofa Kamila. Biografia K. K. Baczyńskiego*, Warszawa 1999, s. 273: „Stanisław Baczyński, ps. Kersten, Akst, Bittner, ojciec poety, ur. 5 V 1890 we Lwowie, gdzie też ukończył VI gimnazjum. Następnie studiował filozofię i polonistykę. W 1912 ożenił się ze Stefanią z Zieleńczyków i przeniósł do Warszawy”. K. Wyka (*Baczyński i Różewicz*, Kraków 1994, s. 133) określił ojca Stanisława, nie wymieniając jego imienia, jako właściciela zakładu krawieckiego i weterana powstania styczniowego.

³ Adam Zieleńczyk, brat Stefanii Baczyńskiej, zob. Wikipedia, hasło: *Adam Zieleńczyk*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Adam_Ziele%C5%84czyk [dostęp: 7.02.2020].

⁴ Paulina z Zieleńczyków Kmitowa, siostra Stefanii Baczyńskiej, żona Zygmunta Kmita, zob. Genealodzy, http://geneteka.genealodzy.pl/index.php?op=gt&rid=B&search_lastname=Zieleńczyk [dostęp: 7.02.2020].

⁵ Stefania Baczyńska z domu Zieleńczyk, matka poety, zob. W. Budzyński, *Miłość...*, s. 273–274.

⁶ Polona.pl, Kolekcja rękopisów Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, <https://polona.pl/collections/institutions/1/baczyński,NDI0ODQ1MDI4MTU4MTA3MTEyNg/?sort=score%20desc> [dostęp: 7.02.2020].

⁷ Cyt. za: W. Budzyński, *Miłość...*, s. 19–20.

⁸ Geni.com, *Stanisław Augustyn Baczyński*, „Adam Kersten”, <https://www.geni.com/people/Stanis%C5%82aw-Baczy%C5%84ski-Adam-Kersten/6000000022657880727> [dostęp: 3.02.2020].

⁹ J. Lewandowski, *Wokół biografii...*: „Mniej jasne jest dla mnie pochodzenie poety od strony ojca. Stanisław Baczyński pochodził ze Lwowa, był legionistą, później kilka lat służył w Oddziale II Sztabu Głównego, by wreszcie w cywilu oddać się krytyce literackiej, pracom historycznym i dziennikarstwu. Umarł tuż przed wojną. Kilkanaście lat temu, w październiku 1961 roku, rozmawiałem z profesorem Henrykiem Jabłońskim. W pewnym momencie zeszliśmy na rodzinę Baczyńskich. Ku zaskoczeniu dowiedziałem się, że i Stanisław Baczyński był z pochodzenia Żydem i nazywał się pierwotnie Bittner. Jabłoński rzeczył, że przed wojną sąsiadował przez biurko z Baczyńskim w Wojskowym Instytucie Historycznym, rozmawiał z nim na ten temat, a nawet widział odpowiednie dokumenty”.

nie przeprowadzono badań, które by tę kwestię rozstrzygnęły. Nie ma też pewności, czy ktoś ten problem potrafi rozwiązać, mimo że w kilku wersjach legendy rodzinnej występują Baczyńscy, którym przypisywane jest pokrewieństwo ze Stanisławem Baczyńskim lub którzy sami o tym, bez przekonujących dowodów czy szczegółów, informują¹⁰.

Podstawą rozważań dotyczących genealogii Stanisława Baczyńskiego, ze względu na nieodnalezienie do tej pory jego metryki urodzenia, może być tylko metryka ślubu ze Stefanią Zieleńczyk. Rzecz w tym, że dokument ten ma zasadnicze wady, które utrudniają jego prawidłową analizę. Jedną z przyczyn może być to, że ślub odbył się w wielkim pośpiechu za dyspensą (indultem), udzieloną przez warszawskiego biskupa metropolitalnego dwa dni przed zawarciem małżeństwa¹¹, bez dostarczenia przez narzeczonych zwyczajowo wymaganych dokumentów, a wymienione w metryce nazwiska podano w takim brzmieniu, jakie sami nowożeńcy zdecydowali się przekazać. W zapisie kontraktu ślubnego nie powołano się na żadne inne źródłowe dokumenty, niemniej jednak określenie się przez Stanisława jako literat znajduje uzasadnienie w rzeczywistości¹². Inna rzecz, że pominięto słowo „początkujący”. Datę ślubu, który odbył się w Warszawie 9 listopada 1911 r., badacze przedmiotu określają na rok 1912¹³, co może świadczyć jedynie o nieznamomości przez nich metryki ślubu¹⁴ lub o niechęci odniesienia się do literalnej treści dokumentu.

Mimo że w akcie ślubu Stanisława Augustyna Baczyńskiego jest podana roczna data jego urodzenia poprzez wskazanie wieku 21 lat, a także miejsce urodzin oraz dane identyfikujące rodziców, to próba odszukania przeze mnie jego metryki urodzenia w lwowskich zbiorach AGAD dała rezultat negatywny. Metryki urodzenia Stanisława Augustyna Baczyńskiego brak. Należy jednak zauważyć zapis

¹⁰ D.M. Baczyński, *Ty musisz żyć, aby dać świadectwo prawdzie. Pamiętnik zesłańca*, wybór i oprac. C. Sandelewski, Warszawa 1990, s. 6.

¹¹ Indult warszawskiego arcybiskupa metropolitalnego nr 6012 z 25 października/7 listopada 1911 r. na odstąpienie od obowiązujących w prawie kanonicznym przepisów. Informacja o dyspensie zamieszczona w metryce ślubu Stanisława Augustyna Baczyńskiego, Genealodzy.pl, <http://metryki.genealodzy.pl/metryka.php?ar=8&zs=9264d&sy=335&kt=1&skan=638.jpg> [dostęp: 7.02.2020].

¹² „Kurier Stanisławowski” 1911, nr 1322, s. 3: „*«Życia»* tygodnika politycznego, społecznego i literackiego pod redakcją Gustawa Daniłowskiego wyszedł spod prasy zeszyt I. (ogólnego zbioru XIV) za rok 1911 i jest do nabycia [...]. Treść: [...] Stanisław Baczyński *«Andrzej Strug»*”; „Kurier Lwowski” 1910, nr 500, s. 3: „W Klubie społ. naukowym (Lindego 6) wygłosi w piątek dnia 28, bm. p. Stanisław Baczyński odczyt pt. *«Pogrobowiec rewolucji (Andrzej Strug)»*”; „Kurier Lwowski”, nr 567, 7 grudnia 1910, s. 3, informacja o odczycie Stanisława Baczyńskiego „w klubie społeczno naukowym na Lindego 1.6, Pogrobowiec rewolucji Andrzej Strug”; „Kurier Lwowski” 1911, nr 75, 1911, s. 5: „jutro w piątek wygłosi w lokalu *«Życia»* Tow. akad. (ul. Lindego 6) p. Stanisław Baczyński odczyt pt. *«Twórczość Tadeusza Micińskiego»*. Pocz. odczytu o g. 7-30 w. Wstęp dla członków Tow. 20 gr., dla gości 40 gr.”.

¹³ W. Budzyński, *Miłość...*, s. 273.

¹⁴ Księgi metrykalne parafii rzymskokatolickiej Wszystkich Świętych w Warszawie, rok 1911, nr aktu 638, metryka z 27 października/9 listopada 1911 r., Genealodzy.pl, <http://metryki.genealodzy.pl/metryka.php?ar=8&zs=9264d&sy=335&kt=1&skan=638.jpg> [dostęp: 7.02.2020].

urodzenia Stanisława Augusta Łączyńskiego¹⁵, jak można odczytać, którego rodzice i dziadkowie to osoby tradycyjnie uznawane za przodków Stanisława Augustyna Baczyńskiego¹⁶. Pod datą urodzenia, przyjętą na 5 maja 1890 r.¹⁷, która przez żadnego z biografów Krzysztofa Kamila nie została zakwestionowana, można znaleźć także metrykę urodzenia Stanisława Karola Teichmanna, syna (Alojzego) Stanisława (Piotra) Teichmanna¹⁸, oficjalisty szpitala powszechnego, i Karoliny (Anny) z Teichmannów Teichmannowej. Chrzestnymi rodzicami nowo narodzonego byli Karol Teichman, zapewne dziadek macierzysty, i panna Józefa Teichman. Chrzest odbył się 30 maja 1890 r. Co ciekawe, dopisano informację, że noworodek zmarł 2 czerwca tego roku w tymże szpitalu¹⁹.

Powracając do analizy metryki ślubu Stanisława Baczyńskiego, w sprawie wskazanego w metryce ojca pana młodego udało się ustalić, iż Zygmunt Baczyński, z zawodu mistrz krawiecki, powstaniec styczniowy²⁰, urodził się we Lwowie

¹⁵ Geneteka. Wyszukiwarka nazwisk Polskiego Towarzystwa Genealogicznego w metrykach i aktach stanu cywilnego, <https://geneteka.genealodzy.pl/index.php?op=se&lang=pol> [dostęp: 27.10.2022]. Należy zauważyć, że August (m. łac. Augustus) i Augustyn (m. łac. Augustinus) to dwa zupełnie różne imiona (zob. *Słownik imion*, oprac. W. Janowa et al., red. nauk. A. Zaręba, Wrocław 1991, s. 40).

¹⁶ AGAD, Księgi metrykalne parafii wyznania rzymskokatolickiego z terenu archidiecezji lwowskiej, sygn. 783, Liber Natorum parafii św. Andrzeja we Lwowie, rok 1890, poz. 103, http://agadd.home.net.pl/metrykalia/301/sygn.%20783/pages/PL_1_301_783_0189.htm [dostęp: 27.10.2022].

¹⁷ „1890 – we Lwowie urodził się Stanisław Baczyński – polski pisarz, krytyk literacki, publicysta i historyk literatury, żołnierz Legionów. Ojciec poety i bohatera Powstania Warszawskiego Krzysztofa Kamila Baczyńskiego. Zmarł w 1939 r.” (zob. *Kresy24.pl, 5 maja w Historii Kresów*, <https://kresy24.pl/5-maja-w-historii-kresow/> [dostęp: 7.02.2020]); „Kim byli rodzice poety i powstańca? Stanisław Baczyński urodził się 5 maja 1890 roku we Lwowie. Po ukończeniu gimnazjum studiował filozofię i polonistykę na Uniwersytecie Jana Kazimierza. W 1912 roku ożenił się z Stefanią z Zielenieczyków, katoliczką ze zasymilowanej rodziny żydowskiej” (zob. *Oddał życie, walcząc za Polskę. Krzysztof Kamil Baczyński przerósł legendą własnego ojca*, oprac. M. Drozdek, <https://ksiazki.wp.pl/oddal-zycie-walczac-o-polske-krzysztof-kamil-baczynski-przerosl-legenda-wlasnego-ojca-6365026261587585a> [dostęp 7.02.2020]); *Sejm-wielki.pl*, hasło: *Stanisław Augustyn Baczyński*, <http://www.sejm-wielki.pl/b/sw.337103> [dostęp: 7.02.2020]; w opracowaniu *Czy wiesz kto to jest* (red. S. Łoza, Warszawa 1938, s. 17) podano datę roczną urodzenia Stanisława; „Zmarł Stanisław Baczyński, ojciec Krzysztofa, historyk literatury, krytyk literacki [...]. Urodził się 5 maja 1890 roku” (zob. *Polskieradio.pl, 27 lipca 1939 r.*, <https://www.polskieradio.pl/39/248/Artykul/408156,27-lipca> [dostęp: 7.02.2020]).

¹⁸ Imiona zapisane w nawiasach wzięte z metryki ślubu Teichmanów, zapisanych jako Teichmanowie, zob. Księgi metrykalne parafii wyznania rzymskokatolickiego z archidiecezji lwowskiej 1604–1945, Inwentarz zespołu PL, 1 301, oprac. D. Lewandowska, <http://www.agad.gov.pl/inwentarze/KLwo301new.xml>, AGAD, PL_1_301_783_0113 [dostęp: 7.02.2020].

¹⁹ AGAD, PL_1_301_783_0190, metryka urodzenia z wpisem zgonu Stanisława Karola Teichmanna, Lwów, parafia św. Andrzeja, rok 1890, akt nr 111; AGAD, PL_1_301_847_0260, metryka zgonu Stanisława Karola Teichmanna. W tym dokumencie imię ojca zmarłego noworodka Alojzy, matki – Karolina [dostęp: 7.02.2020].

²⁰ J. Białynia-Chołodęcki, *Księga pamiątkowa opracowana staraniem Komitetu Obywatelskiego w czterdziestą rocznicę powstania r. 1863/1864*, Lwów 1904, s. 161: „Baczyński Zygmunt, ur. we Lwowie r. 1846, czeladnik krawiecki, służył w Korpusie Miniewskiego w Wołyńskiej wyprawie i był wzięty przez wojs. Austr. do niewoli. Po uwolnieniu przeszedł do oddz. Rochebruna, uczestniczył w wyprawie na Poryck i w bitwie od Baraniami peretokami. Po powstaniu majster krawiecki i sekret. Towarz. Kasy chorych Izby kraw.”.

(nr 761) 5 maja 1846 r.²¹ Jego ojcem był krawiec Józef Baczyński²², matką zaś Agnieszka Mondzielewska vel Mądzelowska, córka stolarza Mateusza, syna Michała i Marianny Foleskiewicz, córki Piotra i Anny. Co ciekawe, w rodzinie Józefa Baczyńskiego dwa lata wcześniej urodził się już Zygmunt Jan²³, który zapewne zmarł przed urodzeniem brata. Fakt, że obydwu synom nadano takie samo imię rodzić może przypuszczenie, że dziadkiem obu Zygmuntów był hipotetyczny Zygmunt Baczyński. Metryki wspomnianych Baczyńskich nie zawierają informacji na temat szlacheckiego pochodzenia rodziny, więc co zrozumią, nie wskazują także rodowego herbu.

Domniemany ojciec Stanisława Augustyna Baczyńskiego, Zygmunt, zmarł we Lwowie 31 marca 1913 r.²⁴ Jego działalność w ramach partii socjaldemokratycznej doczekała się informacji w dwu numerach „Kuriera Lwowskiego” z 1897 r.²⁵ Kazimierz Wyka ocenił działalność Zygmunta Baczyńskiego w słowach: „Wyniósł więc (Stanisław Baczyński) z domu tradycje patriotyczno-demokratyczne, a jego młodzieńcze poglądy uformowały się pod wpływem działania socjalizmu i ruchu niepodległościowego”²⁶.

Potomstwo Zygmunta Baczyńskiego, który 10 lutego 1874 r. zawarł związek małżeński z Józefą Kajetaną z Kowalskich²⁷, a raczej moja wiedza o tym potomstwie, ustalona na podstawie kwerendy przeprowadzonej w metrykach lwowskich Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie, przedstawia się następująco:

1. Zygmunt August, ur. 2 listopada 1874 r., Lwów Chorążczyzna (27)²⁸.
2. Seweryna Joanna, ur. 3 października 1877 r., zm. 19 października 1877²⁹ w 16 dniu życia.

²¹ AGAD, Pl_1_301_828_0171, Lwów (761), parafia św. Mikołaja [dostęp: 7.02.2020].

²² Nie sposób odnieść się do informacji, którą zamieścił Teodor Jeske-Choiński w publikacji *Neofici polscy. Materiały historyczne* (Warszawa 1904, s. 120–121), iż w 1829 r. wyznanie rzymskokatolickie przyjął 29-letni Józef Baczyński ze Lwowa. Niemniej jednak nie można wykluczyć, że właśnie on był ojcem Zygmunta.

²³ AGAD, Pl_1_301_814_0093, Lwów (61), parafia św. Marii Magdaleny [dostęp: 7.02.2020].

²⁴ AGAD, Pl_1_301_0_0_1949, Lwów, Lewandówka 133 [dostęp: 7.02.2020]; J. Białynia-Chołoddecki, *Cmentarzyska i groby naszych bohaterów z lat 1794–1864 na terenie wschodniej Małopolski*, Lwów 1928, s. 22; „Kurier Lwowski” 1913, nr 149, s. 3; S.S. Nicieja, *Cmentarz Lyczakowski we Lwowie w latach 1786–1986*, Wrocław 1989, s. 301.

²⁵ „Kurier Lwowski” (1897, nr 50, s. 4) informuje, że Zygmunt Baczyński był jedną z dwu osób, które zwołały zgromadzenie drobnych przemysłowców na 11 lutego tegoż roku do Pasażu Hausmana w celu poparcia kandydatury socjaldemokraty, szewca Jana Kozakiewicza. Według drukarza Józefa Baczyńskiego podczas tego spotkania Kozakiewicz miał nazwać Polskę „nierządnicą w łachmanach” i oświadczyć, że „socjalni demokraci żadnej Polski nie znają i o żadne jej granice walczyć nie będą”. Tę relację sprostował Kozakiewicz w „Kurjerze Lwowskim” (1897, nr 55, s. 4), dementując rewelacje konkurencji.

²⁶ K. Wyka, *Baczyński...*, s. 133.

²⁷ AGAD, Pl_1_301_781_0409, metryka ślubu Zygmunta Baczyńskiego z Józefą z Kowalskich [dostęp: 7.02.2020].

²⁸ AGAD, Pl_1_301_781_0402, metryka urodzenia Zygmunta Augusta [dostęp: 7.02.2020].

²⁹ AGAD, Pl_1_301_782_0064, metryka urodzenia Seweryny Joanny, Lwów, ul. Piekarska 14 [dostęp: 7.02.2020].

3. Zygmunt Walerian, ur. 9 grudnia 1878³⁰.
4. Kazimierz Łukasz, ur. 18 października 1880 r., zm. 19 października 1881³¹.
5. Stanisława, ur. 22 kwietnia 1882³².
6. Marian Jan Duklan Baczyński, ostatni potomek Zygmunta i Józefy, ur. 30 czerwca 1892 we Lwowie, ul. Kręta 5³³. Żonaty z Józefą z Klepackich, ślub 4 marca 1919 we Lwowie.

Kolejne pole z życiorysu Stanisława Baczyńskiego, które należy zbadać, to okres kształcenia w gimnazjach lwowskich. Budzyński i Wyka twierdzą, że Baczyński ukończył VI Gimnazjum we Lwowie. Po uzyskaniu matury miał studiować filozofię i polonistykę³⁴ na Uniwersytecie Lwowskim³⁵. Wygląda na to, że naukę w gimnazjum Baczyński rozpoczął w 1901 r.³⁶ w V Gimnazjum, z którego wkrótce wydzieliło się VI Gimnazjum. Jak ogłosił w 1902 r. „Kurier Lwowski”, „Cesarz postanowieniem z dnia 11 sierpnia b.r. zezwolił na otwarcie VI. gimnazjum państwowego we Lwowie z językiem wykładowym polskim z dniem 1 września 1902 r.”³⁷. W sprawozdaniu klasy mającej należeć do nowego gimnazjum określono jako oddziały równorzędne. Stanisław Baczyński ukończył taką równorzędną klasę pierwszą ze stopniem pierwszym. Interesujący jest przypadek, który mógł wpłynąć na jego późniejszą karierę – jego kolegą szkolnym był (Józef) Kordian Zamorski³⁸. Do V Gimnazjum uczęszczał też Roman Baczyński, który w 1902 r. ukończył klasę szóstą. W roku 1904 otrzymał on świadectwo dojrzałości w nowym VI Gimnazjum³⁹.

W sprawozdaniu dyrekcji VI Gimnazjum za rok 1903/1904 istnieje dawna klasa Stanisława Baczyńskiego, w której zapisano jego kolegów z 1902 r. (m.in. Kordiana Zamorskiego), jednak nie ma w nim wyszczególnionego jego nazwiska⁴⁰. Nie zgadza się też sumaryczna liczba uczniów klasyfikowanych, których miało być w tej kasie 45, 30 z oceną pierwszą (wyszczególnionych z imienia i nazwiska),

³⁰ AGAD, Pl_1_301_781_0109, metryka urodzenia Zygmunta Waleriana, Lwów, ul. Piekarska 14 [dostęp: 7.02.2020]. Prawdopodobnie tenże Zygmunt Baczyński otrzymał wsparcie w wysokości 119 koron, przyznawane biednym czeladnikom krawieckim z fundacji Bałutowskich, o czym informuje „Kurier Lwowski” 1909, nr 493, s. 1.

³¹ AGAD, Pl_1_301_782_0228, metryka urodzenia Kazimierza Łukasza, Lwów, ul. Piekarska 14 [dostęp: 7.02.2020].

³² AGAD, Pl_1_301_761_0325, metryka urodzenia Stanisławy [dostęp: 7.02.2020].

³³ AGAD, Pl_1_301_783_0297, metryka urodzenia Mariana Jana Duklana [dostęp: 7.02.2020].

³⁴ W. Budzyński, *Miłość...*, s. 273.

³⁵ K. Wyka, *Baczyński...*, s. 132.

³⁶ *Sprawozdanie Dyrekcji C. K. V Gimnazjum we Lwowie za rok szkolny 1902*, Lwów 1902, s. 87.

³⁷ „Kurier Lwowski” 1902, nr 256, s. 2.

³⁸ M. Czajka, M. Kamler, W. Sienkiewicz, *Leksykon historii Polski*, Warszawa 1995, s. 830: „Zamorski Kordian Józef (1890–1983), gen., żołnierz Legionów Pol., członek kierownictwa Pol. Organizacji Wojsk., 1918–35 w W. P. (1928–35 zastępca Szefa Sztabu Gł.), 1935–39 komendant gł. Policji Państwowej”.

³⁹ „Kurier Lwowski” 1904, nr 186, s. 4.

⁴⁰ *Sprawozdanie Dyrekcji C. K. Gimnazjum VI we Lwowie za rok szkolny 1903/4*, Lwów 1904, s. 62, kl. III.

10 z oceną drugą, 1 z trzecią oraz 2 z poprawką. Razem jest 43 uczniów, co jeszcze bardziej utrudnia stwierdzenie, czy w którejś z tych grup był Stanisław Baczyński.

Następna informacja o postępach Baczyńskiego w zdobywaniu formalnego wykształcenia pochodzi z roku szkolnego 1907/1908. Takie imię i nazwisko pojawia się w sprawozdaniach dwóch lwowskich gimnazjów – VI i VII⁴¹. Jestem skłonny przyjąć, że Stanisław Baczyński, przyszły ojciec Krzysztofa Kamila, klasę piątą ukończył jednak w Gimnazjum VII, gdyż kolejne roczne sprawozdanie tego gimnazjum wymienia go, jak sądzę, wśród osób, które tę klasę ukończyły⁴².

Jeszcze jeden wpis może sugerować, że Stanisław Baczyński w roku szkolnym 1910/1911 ukończył klasę VIIB w V Gimnazjum we Lwowie, co by oznaczało, że siedem klas gimnazjalnych zaliczył w ciągu 9 lat. Zapisano, że „został uzdolniony do klasy następnej”⁴³. Nie ułatwia definitywnego rozstrzygnięcia problemu informacja, że zapewne inny Stanisław Baczyński w roku 1910 ukończył w lwowskiej I Szkole Realnej klasę trzecią (IIIB)⁴⁴.

Niestety nie znalazłem jednoznacznego zapisu (ale też nie wszystkie sprawozdania są udostępnione), który poświadczałby, iż Stanisław Baczyński zdał maturę w którymkolwiek, jak to nazywano, „zakładzie naukowym” we Lwowie, przed zawarciem małżeństwa⁴⁵. Fakt ten nie wyklucza, że nie mając matury, mógł być studentem nadzwyczajnym na uniwersytecie, ale są to tylko luźne dywagacje, niepoparte żadnym dowodem.

Nie zamierzam podważać kwestii oczywistych i udokumentowanych, natomiast podjąłem próbę zapełnienia luk w życiorysie Stanisława Baczyńskiego dzięki zachowanym dokumentom. Pojawiający się w dotychczasowych badaniach problem, czy Stanisław Baczyński był pochodzenia żydowskiego, czy też nie, nie stanowi przedmiotu moich rozważań. Nigdy tej sprawy nie starałem się rozpoznać, a co za tym idzie – rozstrzygnąć, gdyż z mojego punktu widzenia i potrzeb opracowania są one nieistotne dla uzupełnienia jego biografii. Nie mogę wykluczyć, że dla badaczy literatury wiedza ta niesie określone treści. Moje badania i kwerendy dotyczą wyłącznie zapisów zamieszczonych w księgach Kościoła katolickiego, dokumentach wytworzonych przez administrację galicyjską, w szerokim rozumieniu tego słowa, oraz w informacji prasowych. Oczywiście w trakcie poszukiwań

⁴¹ *Sprawozdanie Dyrekcyi C. K. Gimnazjum VI we Lwowie za rok szkolny 1907/8*, Lwów 1908, s. 119, kl. VI; *Sprawozdanie Dyrekcyi C. K. Gimnazjum VII we Lwowie za rok szkolny 1908*, Lwów 1908, s. 52, kl. V B.

⁴² *Sprawozdanie Dyrekcyi C. K. Gimnazjum VII we Lwowie za rok szkolny 1909*, Lwów 1909, s. 87, kl. VI B.

⁴³ *Sprawozdanie Dyrekcyi C. K. Gimnazjum V we Lwowie za rok szkolny 1911*, Lwów 1911, s. 59, kl. VII B.

⁴⁴ *XXXVII Sprawozdanie Dyrekcyi C. K. I Wyższej Szkoły Realnej we Lwowie za rok szkolny 1909/1910*, Lwów 1910, s. 69, kl. III B.

⁴⁵ *Sprawozdanie Dyrekcyi C. K. Gimnazjum V we Lwowie za rok szkolny 1913*, Lwów 1913, s. 79–80. Z informacji dotyczącej egzaminu dojrzałości przeprowadzonego w terminie lutowym, z egzaminem ustnym 20 lutego 1913 r. wynika, iż Stanisław Baczyński (ur. 1 XII 1890 r. we Lwowie) świadectwo dojrzałości otrzymał.

genealogicznych przeglądałem tysiące lwowskich metryk izraelickich zamieszczonych przez AGAD, w których między innymi występuje nazwisko Teichman, ale wyciąganie z tego faktu jakichkolwiek wniosków nie jest możliwe, gdyż nie ma tam zapisów dotyczących rodziców i dziadków Stanisława Teichmana. Kilkanaście lat poszukiwań pozwoliło mi stworzyć hipotezę, która dopuszcza prawdopodobieństwo, iż Stanisław Baczyński jest tożsamy ze Stanisławem Teichmanem, natomiast daje pewność, że nie jest on synem powstańca 1863 r., Zygmunta Baczyńskiego.

Stanisława Baczyńskiego z czasów młodości znał Edmund Semil, właściwie Mojżesz Izak Semil vel Mojżesz Semmel vel Edmund Mojżesz Semmel⁴⁶ (pseudonim Edmund Milski), niemniej jednak w sprawie jego pochodzenia starał się zachować daleko posuniętą dyskrecję i powściągliwość⁴⁷. Urodzony w Hołowiecku 15 grudnia 1890 r., syn Abrahama Izaka vel Adolfa Semila i Jente Mayer, córki Josela i Rechel⁴⁸, był nauczycielem Krzysztofa Kamila. Jak wynika z jego wspomnień, uczył się w I Szkole Realnej we Lwowie⁴⁹. Od 1906 r. należał do socjalistycznej organizacji „Promień”, gdzie zaprzyjaźnił się ze Stanisławem Baczyńskim⁵⁰. Zapewne ani on, ani Stanisław Baczyński nie wyróżniali się w tym gronie, skoro Stanisław S. Niciejca pisze:

Interesująca nas tu szczególnie Lwowska Grupa „Promienistych” (LGP), taka była bowiem oficjalna nazwa tej grupy, szczególnie intensywną działalność poczęła przejawiać po roku 1907. Od 1905 roku przewodniczącym LGP był Maksymilian Jones, a do najbardziej wyróżniających się działaczy należeli: Tadeusz Hartleb, Stanisław Loewenstein, Marian Hudec, Józef Kordian Zamorski, Stanisław i Władysław Uziembłowie, Tadeusz Halski i Paweł Kittay. Momentem przełomowym w dziejach organizacji „Promienistych” był IV Zjazd zwołany do Lwowa w 1905 roku. Zjazd ten bowiem, obradujący przy udziale oficjalnych przedstawicieli PPSD (Mikołaja Hankiewicza) i PPS (Leona Czarkowskiego) uchwalił, iż „Promień” powinien nosić podtytuł: Pismo młodzieży socjalistycznej⁵¹.

Obydwaj Stanisławowie, Baczyński i Teichman, urodzili się w tym samym dniu we Lwowie. Wiadomość o pierwszym z nich pochodzi z metryki jego ślubu, o drugim z metryk lwowskich AGAD. Nie znalazłem informacji, aby jakieś inne osoby, oprócz Łaczyńskiego i Teichmana, urodziły się we Lwowie tego dnia. Co prawda Stanisław Teichman miał w niedługi czas po urodzeniu umrzeć, ale trzeba

⁴⁶ *Trzydzieste drugie Sprawozdanie Dyrekcji C. K. I Szkoły Realnej we Lwowie za rok szkolny 1905*, Lwów 1905, s. 43, klasa II A, poz. 23 – Semmel Mojżesz.

⁴⁷ E. Semil, *Przed drugą wojną światową była pierwsza. Wspomnienia uczestnika rewolucji*, Warszawa 1965.

⁴⁸ AGAD, Księgi metrykalne gmin wyznania mojżeszowego z terenów tzw. zabużańskich, 1789–1943, zesp. 300, metryki gminy izraelickiej Skole.

⁴⁹ *Szóste Sprawozdanie Dyrekcji C. K. II Wyższej Szkoły Realnej we Lwowie za rok szkolny 1909*, Lwów 1909, s. 139, klasa VI B, poz. 18 – Semmel Edmund Mojżesz.

⁵⁰ [Nina.gov.pl](https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/edmund-semil), A. Kochański, hasło: *Edmund Semil*, <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/edmund-semil> [dostęp: 7.02.2020].

⁵¹ S.S. Niciejca, *Młodość Adama Próchnika*, „Dzieje Najnowsze” 1983, R. XV, s. 75, <http://rcin.org.pl> [dostęp: 7.02.2020].

wziąć pod uwagę dwie okoliczności. Jedną z nich jest konstatacja, że najprawdopodobniej jest to artefakt, jedyny zapis zgonu w metrykach urodzeń Szpitala Powszechnego we Lwowie. Druga to fakt, że akurat w tym czasie jego ojciec Alojzy Teichman, syn Alojzego i Seweryny z Eckhardów, był w tym szpitalu urzędnikiem administracyjnym (*secretarius Nosocomii generalis*), mającym dostęp do ksiąg. Założenie, że poza datą ślubu także roczna data urodzenia „Stanisława Baczyńskiego” zawarta w metryce ślubu powinna być prawdziwa, przekonuje mnie o trafności skojarzenia.

Także inne zdarzenia co najmniej pozwalają się umieścić w narracji legendy quasi-patriotycznej, gdyż bliskim krewnym Alojzego Teichmana był rewizor policyjny Teofil Wincenty Teichman z Rohatyna, syn Wincentego i Anny z Delińskich⁵², początkowo (1888 r.) wydziałowy przrządowego Stowarzyszenia C.K. Weteranów Wojskowych we Lwowie⁵³, który stopniowo przejął w nim faktyczną władzę i wynikające stąd profity⁵⁴. Aby wyważyć rolę tego towarzystwa w zabiegach czynionych w sprawie opieki nad weteranami, należy wspomnieć o innym Towarzystwie Opieki Narodowej, zawieszonym reskryptem z 31 lipca 1874 r. Po jego rozwiązaniu działalność opiekuńczą kontynuowano, zawiązując w 1877 r. Towarzystwo Weteranów 1863/1864, po kilku miesiącach rozwiązane przez rząd austriacki. Jak pisze Nicieja: „W marcu 1888 r. (towarzystwo to) odrodziło się jednak pod nazwą Towarzystwo Wzajemnej Pomocy Uczestników Powstania Polskiego z roku 1863/1864”⁵⁵. Nie zdołałem ustalić, czy Zygmunt Baczyński był członkiem któregoś z towarzystw.

W 1895 r. „Kurier Lwowski” napisał o Teofilu Teichmanie: „b. rewizor policyjny, a obecnie szynkarz i restaurator, uważający się za generała Korpusu”⁵⁶. Tenże był świadkiem na ślubie rodziców Stanisława Teichmana. Niewątpliwie musiał mieć kontakt z Zygmuntem Baczyńskim, który w pewnym okresie mieszkał w pobliżu Teichmanów, w okolicy cmentarza Łyczakowskiego. Świadczy o tym zapis w metryce ślubu, udzielonego 17 listopada 1888 r. w lwowskim kościele św. Andrzeja za

⁵² AGAD, PI_1_301_841_0106, Lwów, ul. Piekarska 19/Zielona 47, 14 lutego 1886 r. Teofil Wilhelm Teichmann, rewizor policyjny, wdowiec po Emilii Cielińskiej, urodzony w Rohatynie, syn Wincentego i Anny z Delińskich, religii rzymskokatolickiej, lat 39, bierze ślub z Anną Krupa z Wieliczki, córką Franciszka i Katarzyny z Lubińskich, panną lat 30. Świadkowie: Michał Kolpi, prezes (C. K.) Towarzystwa Weteranów, Józef Jakubiczka, kontroler (C. K.) Towarzystwa Weteranów.

⁵³ M. Czuma, L. Mazan, *Austriackie gadanie, czyli encyklopedia galicyjska*, Kraków 1998, s. 493–494. Potancówka z okazji rocznicy bitwy pod Olszynką Grochowską, urządzona w lokalu Towarzystwa we Lwowie przy ul. Ochronek 1, a właściwie zawirowania, jakie się tam zdarzyły, stały się kanwą jednej z najbardziej rozpowszechnionych piosenek biesiadnych „Dzisiaj bal u weteranów, każdy zna tych panów [...]”.

⁵⁴ „Kurier Lwowski” (1889, dodatek nr 342, s. 2) informuje o jego działaniach jako policjanta, relacjonując „przyaresztowanie” przez rewizora Teichmana niejakiego Kassarabę w tinglu „Pod Capkiem” przy ul. Kazimierzowskiej.

⁵⁵ S.S. Nicieja, *Cmentarz Łyczakowski...*, s. 359–360.

⁵⁶ „Kurier Lwowski” 1895, nr 36, s. 3. Notatka zawiera też informacje o klienteli stowarzyszenia: „Do stowarzyszenia należą po największej części biedacy, którzy składają grosz na zabezpieczenie sobie starości lub przynajmniej pogrzebu, ludzie pracy: stróże, rębacze, woźni, strażnicy itp.”.

dyspensą od zapowiedzi⁵⁷, Alojzego Stanisława Piotra Teichmana, diurnisty sądowego, urodzonego w Trembowli, syna Alojzego i Seweryny Eckhard, z Karoliną Antoniną Teichmanówną, córką Piotra Karola Stanisława Teichmana i Franciszki Kulczyckiej. Tamże zapisano lwowski adres panny młodej: ulica Piekarska 12⁵⁸. Nie można wykluczyć, że Piotr Karol Stanisław Teichman, ojciec Karoliny, jest tożsamy z Karolem Teichmanem, wyszczególnionym w spisie adresowym lwowskim za rok 1900 jako kowal z Żółkiewskiej 18⁵⁹. Tenże Karol Teichman był właścicielem domu, w którym zamieszkiwał, gdyż w grudniu 1900 r. sprzedał go Eugenii Rudzkiej za 8770 koron⁶⁰.

W 1882 r. Alojzy i Karolina Teichmanowie mieszkali przy Łyczakowskiej 80, w obrębie tej samej dzielnicy. Wtedy to, 6 stycznia, urodził się im syn Józef, starszy brat Stanisława. Chrzestną matką była panna Józefa Teichmanówna, a chrzestnym ojcem szewc Stanisław Bandurowski⁶¹. To nie jest pomyłka. Pomiędzy urodzeniem Józefa a zawarciem ślubu jego rodziców minęło sześć lat. Adres Piekarska 14 to miejsce zamieszkania Zygmunta Baczyńskiego w 1879 r., wskazane w metryce urodzenia syna Zygmunta⁶². Piekarska 19 to adres, pod którym 14 lutego 1886 r. mieszkał Teofil Wincenty Teichman⁶³. Piekarska należy do najstarszych ulic we Lwowie i jest drugą z głównych ulic Łyczakowa, prowadzącą z centrum miasta na cmentarz Łyczakowski. Numer 13 był przypisany do pałacu Orłowskich, a 15 do kamienicy, której właścicielem w latach 1913–1939 był Leopold Staff⁶⁴.

Kolejna hipoteza prowadząca do udowodnienia koligacji (pokrewieństwa) Baczyńskich z Teichmanami swe źródło upatruje w osobie Jana Leszkowicza Baczyńskiego z Uherców, który miał za żonę Mariannę Teichmanównę. Ich synem był Teodor, kontroler pocztowy, zamieszkały we Lwowie⁶⁵. Ta linia Leszkowiczów Baczyńskich miała duże ambicje, jeśli chodzi o szlachectwo, które udokumentowała w Wydziale Krajowym we Lwowie w 1882 r.⁶⁶ Teodor

⁵⁷ To nie ostatnia dyspensa dotycząca ślubów przywołana w tym artykule. W zapisach metryk nie określano powodów, dla których udzielono indultu.

⁵⁸ AGAD, PL_1_301_783_0113 [dostęp: 7.02.2020].

⁵⁹ *Księga adresowa królewskiego stołecznego miasta Lwowa. Rocznik IV 1900*, Lwów 1900, s. 158.

⁶⁰ „Kurier Lwowski” 1901, nr 37, s. 3, Wykaz realności sprzedanych w grudniu 1900 r.

⁶¹ AGAD, PL_1_301_783_0278 [dostęp: 7.02.2020].

⁶² AGAD, PL_1_301_782_0109 [dostęp: 7.02.2020].

⁶³ AGAD, PL_1_301_841_0106 [dostęp: 7.02.2020].

⁶⁴ G. Rąkowski, *Lwów, Pruszków 2008 (Przewodnik krajoznawczo-historyczny po Ukrainie Zachodniej, cz. 4)*, s. 268.

⁶⁵ Księgi metrykalne parafii rzymskokatolickiej w Uhercach, tamże w Hłudnie, Janowi i Marii z Teichmanów Baczyńskim urodził się syn Teodor 1 kwietnia 1844 r., a 13 grudnia 1845 r. córka Aleksandra Teofila, zmarła w roku 1847.

⁶⁶ Lwowska Narodowa Naukowa Biblioteka Ukrainy im. W. Stefanyka, Oddział Rękopisów, zesp. 141, Zbiór Aleksandra Czołowskiego, dz. III, 14, Materiały rodzinno-majątkowe Baczyńskich 1796–1847, rkps sygn. E_c_rkps_14, s. 43 – zob. drzewo genealogiczne Jana Baczyńskiego i Marii z Teichmanów. Potomkowie Grzegorza i Katarzyny z Miszkudów Baczyńskich; R. Marcinek, K. Ślusarek, *Materiały do genealogii szlachty galicyjskiej, cz. 1: A–K*, Kraków 1996, s. 16, poz. 54 i 58, s. 18, poz. 77.

Baczyński, oficjał pocztowy, był 4 listopada 1876 r. w lwowskim kościele św. Mikołaja świadkiem na ślubie, wtedy jeszcze piekarza⁶⁷, a później rewizora policyjnego Teofila Wincentego Teichmana (ur. ok. 1852 r. w Rohatynie), szynkarza i restauratora, „jenerała” Korpusu C.K. Weteranów, z Emilią Józefą Cieklińską, córką Stanisława de Cieklińskiego i Marii z Michałowskich⁶⁸. Związek to niewątpliwy i nieprzypadkowy.

Po wyborach nowego zarządu 2 lutego 1893 r., Teofil Teichman został prezesem administracyjnym Korpusu C.K. Weteranów, zastępując Michała Kolpa⁶⁹, który świadczył mu przy drugim ślubie. Biorąc pod uwagę, że Karol Alzner pozostał prezesem honorowym, Teofil Wincenty został jedynym zarządcą towarzystwa⁷⁰. Teofil Teichman zmarł we Lwowie 19 marca 1899 r.⁷¹ Po zmarłym prezesie spuściznę objął Bronisław Sędzimir⁷². Księgi towarzystwa oddano do prokuraturii państwa. Wyjaśnienia w prokuraturii składał kasjer funduszu cegiełkowego Szydłowski i wykluczony dawny sekretarz generalny Karamon. Wedle sprawozdania majątek towarzystwa wynosił 17 tys. zł⁷³.

Z Leszkowiczów pochodził feldmarszałek Rajmund Baczyński, ale jego przodków, jak ustaliłem, nie da się połączyć z Janem Leszkowiczem Baczyńskim⁷⁴. Z kolei pułkownik Karol Baczyński (ur. ok. 1869 r.), w dokumentach metrykalnych nieherbowy,

⁶⁷ Nie sposób prześledzić dalszych losów piekarza Teofila Teichmana i jego kariery policyjnej, choć w tej ostatniej działalności dał się poznać jako gorliwy rewizor, a jego sukcesy niejednokrotnie opisywane były w miejscowej prasie, zob. „Kurier Lwowski” 1887, nr 25, dodatek do numeru, s. 2. Być może korzystał z protekcji Leopolda Ciesielskiego, inspektora policji z Nadwórnej, który 16 listopada 1874 r. ożenił się we Lwowie z mieszkanką Kołomyi, Emmą Karoliną Teichmanówną, córką zmarłego już Franciszka Teichmana, kameralnego nadzorcy kasowego, i Karoliny Zimy, zob. AGAD, P_1_301_569_0081 [dostęp: 7.02.2020].

⁶⁸ AGAD, P1_1_301_841_0106 [dostęp: 7.02.2020].

⁶⁹ Instrukcja Towarzystwa CK Weteranów i Statut przegłosowane 8 grudnia 1884, podpisane w 1886 r., już po śmierci Teichmana. W 1901 r. towarzystwo zaczęło wydawać publikację pt. „Weteran”, określaną jako organ C.K. weteranów wojskowych Galicji i Bukowiny.

⁷⁰ „Kurier Lwowski” 1893, nr 52, dodatek, s. 2.

⁷¹ AGAD, P1_1_301_849, Indeks zmarłych 1786–1944 parafii Bożego Ciała (Dominikanów) we Lwowie [dostęp: 7.02.2020]; „Gazeta Lwowska” 1899, nr 65, s. 3: „[zmarł] Teofil Teichmann, restaurator, b. prezes weteranów wojskowych w 47 roku życia”.

⁷² Bronisław Sędzimir, rewident rachunkowy C.K. Krajowej Dyrekcji Skarbu, autor podręcznika do nauki rachunkowości, prezes pierwszego galicyjskiego korpusu C.K. weteranów we Lwowie, zob. „Kurier Lwowski” 1898, nr 42, s. 7; „Kurier Lwowski” 1899, nr 169, s. 6.

⁷³ „Kurier Lwowski” 1899, nr 295, s. 3.

⁷⁴ Rajmund Baczyński był synem Emila Leszkowicza Baczyńskiego, rewidenta rachunkowego, i Marii Transmüller. Jego dziadkami ojczystymi byli: Michał Baczyński i Maria z Lancingerów (vel Lamingerów), macierzystymi zaś Jan Transmüller i Anna z Langeuchnerów. Miał dwu młodszych braci: Władysława Michała, dietariusza sądowego we Lwowie, urodzonego tamże w roku 1860, żonatego z Józefą Karoliną Gawlikowską, pochodzącą z Lipnicy Murowanej, córką Karola i Emilii Gawlikowskich, oraz Alojzego Bronisława, urodzonego w Półwsiu Zwierzynieckim (dzisiaj Kraków) w 1866 r. Był chrzestnym ojcem Emila Ludwika, syna Władysława. Chrzest odbył się 7 września 1885 r. w kościele św. Andrzeja we Lwowie. Biogram opracowany na podstawie metryk AGAD, Lwów, parafia św. Andrzeja (Bernardynów), PL_1_301_782_0432, PL_1_301_782_0445 oraz Archiwum Narodowe w Krakowie, Księgi urodzeń parafii NMP w Krakowie, szukajwarchiwach.pl/29/328/0/1/177, skan 12 [dostęp: 17.10.2021].

którego potomkowie sugerują pokrewieństwo ze Stanisławem, był synem Jana i Anny z domu Fischer. Miał syna Stanisława, ur. 18 września 1895 r. w Mikołajewie nad Donem, ale tenże Stanisław nie mógł być i nie był ojcem Krzysztofa Kamila. Nawet Dominik Baczyński, który wydał swoje wspomnienia, był przekonany, że i jego to pokrewieństwo dotyczy, co zapisano we wstępie do jego pamiętnika⁷⁵.

Poczynione kwerendy i badania dają mi przekonanie, że roczna data urodzenia Stanisława Baczyńskiego⁷⁶ jest jedynym elementem identyfikującym go w dokumencie nazwanym metryką ślubu. Innymi słowy dokument ten, według mojej opinii, nie powinien być uznany za wiarygodny ze względu na wskazane wady prawne, co czyni go bezużytecznym, aczkolwiek cennym argumentem dla uzasadnienia postawionej przeze mnie hipotezy.

Celem tego artykułu była próba dojścia do prawdy w sprawie genealogii męskiej linii Krzysztofa Kamila Baczyńskiego przy wykorzystaniu dostępnych zasobów archiwalnych. W pewnym zakresie, jak sądzę, udało mi się go zrealizować.

Bibliografia

Źródła archiwalne

Archiwum Główne Akt Dawnych

Księgi metrykalne parafii wyznania rzymskokatolickiego z archidiecezji lwowskiej 1604–1945, Inwentarz zespołu PL, 1 301, oprac. D. Lewandowska, <http://www.agad.gov.pl/inwentarze/KLwo301new.xml>, PL_1_301_783_0113 [dostęp: 7.02.2020].

Księgi metrykalne parafii wyznania rzymskokatolickiego z terenu archidiecezji lwowskiej, sygn. 783, Liber Natorum parafii św. Andrzeja we Lwowie, rok 1890, poz. 103, http://agadd.home.net.pl/metrykalia/301/sygn.%20783/pages/PL_1_301_783_0189.htm [dostęp: 27.10.2022].

Księgi metrykalne gmin wyznania mojżeszowego z terenów tzw. zabużańskich, 1789–1943, zesp. 300, metryki gminy izraelskiej Skole.

Archiwum Narodowe w Krakowie, Księgi urodzeń parafii NMP w Krakowie, Narodowe Archiwum Cyfrowe, szukajwarchiwach.pl/29/328/0/1/447 [dostęp: 17.10.2021].

Księgi metrykalne parafii rzymskokatolickiej Wszystkich Świętych w Warszawie.

Księgi metrykalne parafii rzymskokatolickiej w Uhercach.

Lwowska Narodowa Naukowa Biblioteka Ukrainy im. W. Stefanyka, Oddział Rękopisów, zesp. 141, Zbiór Aleksandra Czołowskiego, dz. III, 14, Materiały rodzinno-majątkowe Baczyńskich 1796–1847, rkps sygn. E_c rkps_14.

Polona.pl, Kolekcja rękopisów Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, <https://polona.pl/collections/institutions/1/baczyński,NDI0ODQ1MDI4MTU4MTA3MTEyNg/?sort=score%20desc> [dostęp: 7.02.2020].

⁷⁵ D. Baczyński, *Pamiętnik zesłańca...*, s. 6. Czesław Sandelewski, autor wstępu, za zgodą pamiętnikarza napisał: „Kim jest Autor wspomnień? Jego dziadek, szlachcic, powstaniec 1863 r. po stracie majątku przeniósł się do Krakowa, gdzie zasilił elitę krakowskich urzędników. Tam też przyszli na świat jego dwaj synowie: Mieczysław i Stanisław. Synem Stanisława był Krzysztof Kamil [...]”. Kolejny autoryzowany mit.

⁷⁶ W tym samym roku urodzili się jego koledzy z czasów gimnazjalnych Kordian Zamorski i Edmund Semil.

Źródła drukowane

- XXXVII Sprawozdanie Dyrekcyi C. K. I Wyższej Szkoły Realnej we Lwowie za rok szkolny 1909/1910*, Lwów 1910.
- Księga adresowa królewskiego stołecznego miasta Lwowa. Rocznik IV 1900*, Lwów 1900.
- Sprawozdanie Dyrekcyi C. K. V Gimnazjum we Lwowie za rok szkolny 1902*, Lwów 1902.
- Sprawozdanie Dyrekcyi C. K. Gimnazjum V we Lwowie za rok szkolny 1911*, Lwów 1911.
- Sprawozdanie Dyrekcyi C. K. Gimnazjum V we Lwowie za rok szkolny 1913*, Lwów 1913.
- Sprawozdanie Dyrekcyi C. K. Gimnazjum VI we Lwowie za rok szkolny 1903/4*, Lwów 1904.
- Sprawozdanie Dyrekcyi C. K. Gimnazjum VI we Lwowie za rok szkolny 1907/8*, Lwów 1908.
- Sprawozdanie Dyrekcyi C. K. Gimnazjum VII we Lwowie za rok szkolny 1908*, Lwów 1908.
- Sprawozdanie Dyrekcyi C. K. Gimnazjum VII we Lwowie za rok szkolny 1909*, Lwów 1909.
- Szóste Sprawozdanie Dyrekcyi C. K. II Wyższej Szkoły Realnej we Lwowie za rok szkolny 1909*, Lwów 1909.
- Trzydzieste drugie Sprawozdanie Dyrekcyi C. K. I Szkoły Realnej we Lwowie za rok szkolny 1905*, Lwów 1905.

Opracowania

- D.M. Baczyński, *Ty musisz żyć, aby dać świadectwo prawdzie. Pamiętnik zesłańca*, wybór i oprac. C. Sandelewski, Warszawa 1990.
- J. Białynia-Chołoddecki, *Cmentarzyska i groby naszych bohaterów z lat 1794–1864 na terenie wschodniej Małopolski*, Lwów 1928.
- J. Białynia-Chołoddecki, *Księga pamiątkowa opracowana staraniem Komitetu Obywatelskiego w czterdziestą rocznicę powstania r. 1863/1864*, Lwów 1904.
- W. Budzyński, *Miłość i śmierć Krzysztofa Kamila. Biografia K. K. Baczyńskiego*, Warszawa 1999.
- M. Czajka, M. Kamler, W. Sienkiewicz, *Leksykon historii Polski*, Warszawa 1995.
- M. Czuma, L. Mazan, *Austriackie gadanie, czyli encyklopedia galicyjska*, Kraków 1998.
- Czy wiesz kto to jest*, red. S. Łoza, Warszawa 1938.
- T. Jeske-Choiński, *Neofici polscy. Materiały historyczne*, Warszawa 1904.
- J. Lewandowski, *Wokół biografii Krzysztofa Kamila Baczyńskiego. Szkło bolesne, obraz dni... Eseje nieprzedawnione*, Uppsala 1991.
- R. Marcinek, K. Ślusarek, *Materiały do genealogii szlachty galicyjskiej, cz. 1: A–K*, Kraków 1996.
- S.S. Nicieja, *Cmentarz Lyczakowski we Lwowie w latach 1786–1986*, Wrocław 1989.
- S.S. Nicieja, *Młodość Adama Próchnika*, „Dzieje Najnowsze” 1983, R. XV, s. 63–82, <http://rcin.org.pl> [dostęp: 7.02.2020]
- G. Rąkowski, *Lwów, Pruszków 2008 (Przewodnik krajoznawczo-historyczny po Ukrainie Zachodniej, cz. 4)*.
- E. Semil, *Przed drugą wojną światową była pierwsza. Wspomnienia uczestnika rewolucji*, Warszawa 1965.
- K. Wyka, *Baczyński i Różewicz*, Kraków 1994.

Czasopisma

- „Gazeta Lwowska” 1899, nr 65.
- „Kurier Lwowski” 1887, nr 25, dodatek do numeru; 1889, dodatek nr 342; 1893, nr 52; 1895, nr 36; 1897, nr 50, 55; 1898, nr 42; 1899, nr 169, 295; 1901, nr 37; 1902, nr 256; 1904, nr 186; 1909, nr 493; 1910, nr 500; 1911, nr 75; 1913, nr 149.
- „Kurier Stanisławowski” 1911, nr 1322.

Netografia

- Genealodzy.pl, http://geneteka.genealodzy.pl/index.php?op=gt&rid=B&search_lastname=Zieleńczyk [dostęp: 7.02.2020].

- Genealodzy.pl, <http://metryki.genealodzy.pl/metryka.php?ar=8&zs=9264d&sy=335&kt=1&skan=638.jpg> [dostęp: 7.02.2020].
- Geneteka. Wyszukiwarka nazwisk Polskiego Towarzystwa Genealogicznego w metrykach i aktach stanu cywilnego, <https://geneteka.genealodzy.pl/index.php?op=se&lang=pol> [dostęp: 27.10.2022].
- Geni.com, *Stanisław Augustyn Baczyński, „Adam Kersten”*, <https://www.geni.com/people/Stanis%C5%82aw-Baczy%C5%84ski-Adam-Kersten/6000000022657880727> [dostęp: 3.02.2020].
- Kresy24.pl, *5 maja w Historii Kresów*, <https://kresy24.pl/5-maja-w-historii-kresow/> [dostęp: 7.02.2020].
- Nina.gov.pl, A. Kochański, hasło: *Edmund Semil*, <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/edmund-semil> [dostęp: 7.02.2020].
- Oddał życie, walcząc za Polskę. Krzysztof Kamil Baczyński przerósł legendą własnego ojca*, oprac. M. Drozdek, <https://ksiazki.wp.pl/oddal-zycie-walczac-o-polske-krzysztof-kamil-baczynski-przerosl-legenda-wlasnego-ojca-6365026261587585a> [dostęp: 7.02.2020].
- Polskieradio.pl, *27 lipca 1939 r.*, <https://www.polskieradio.pl/39/248/Artykul/408156,27-lipca> [dostęp: 7.02.2020].
- Sejm-wielki.pl, hasło: *Stanisław August Baczyński*, <http://www.sejm-wielki.pl/b/sw.337103> <http://www.sejm-wielki.pl/b/sw.337103> [dostęp: 7.02.2020].
- Wikipedia, hasło: *Adam Zieleńczyk*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Adam_Ziele%C5%84czyk [dostęp: 7.02.2020].